

УДК 81:1:37

О. М. Костюшко,

аспірант

(Львівський національний університет імені Івана Франка)

nina-s77@ukr.net

ВІДОБРАЖЕННЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ У ТЕМАТИЧНОМУ СЛОВНИКУ НАВЧАЛЬНОГО ТИПУ

У статті розглянуто проблему відображення мовної картини світу у тематичному словнику навчального типу як одного із видів ідеографічного словника. Наведено приклад визначення інваріантного стержня класифікаційних схем тематичних словників, які є одним із способів представлення та "унаочнення" структури мовної картини світу.

У руслі сучасних мовознавчих студій одним із важливих питань є інтерпретація поняття картини світу як смислового моделювання світу відповідно до логіки світорозуміння та світоуявлення. Сучасні наукові дослідження дають змогу розглядати різні прояви картини світу – фізичний, науковий, концептуальний, наївний, мовний, релігійний тощо.

Можливість реконструкції уявлень про світ на основі мовних факторів, тобто реконструкції мовної картини світу, визнана в сучасному мовознавстві багатьма ученими. Вивчення національної мовної картини світу допомагає виявити особливості сприйняття оточуючої дійсності та її відтворення мовною спільнотою у лексичній семантиці як системі. Ця проблема висвітлюється в роботах Ю. Д. Апресяна, Р. А. Брутяна, Т. В. Булигіної, Ю. М. Караулова, О. С. Кубрякової, Н. В. Лобур, В. І. Постовалової, Б. О. Серебренникова, В. М. Телії, Н. В. Уфимцевої, Н. Ю. Шведової, О. Д. Шмельова.

Наукова література інтерпретує мовну картину світу як засіб пояснення знань про світ, представлення предметів, явищ, фактів, ситуацій дійсності, ціннісних орієнтирів, життєвих стратегій і сценаріїв поведінки в мовних знаках, категоріях, явищах мовлення [1: 85]. Це специфічно оформлена систематизація плану змісту мови, у процесі якої відбувається фіксація і збереження всього комплексу знань і уявлень конкретного мовного суспільства про світ, що зафіксовано, передусім, у лексичному та фразеологічному складі мови.

Дослідження мовної картини світу здійснюється у двох напрямках. З одного боку, на основі системного семантичного аналізу лексики певної мови проводиться реконструкція цілісної системи уявлень, відображеної у певній мові. З іншого боку, досліджуються окремі, характерні для певної мови (лінгвоспецифічні) поняття, які є ключовими для даної культури, тобто дають ключ до її розуміння [2]. На думку Н. Уфимцевої, картина світу завжди містить у собі національно-культурний відбиток та є сумою найзагальніших національно-культурних уявлень про світ [3: 59].

Отже, мовну картину світу тлумачать, передусім, як:

- 1) зафіксовану в мові схему сприйняття дійсності, яка є специфічною для певного мовного колективу;
- 2) відображення в мові уявлень про світ, здійснюване людським менталітетом даного мовного соціуму.

Визначити шляхи взаємодії мови та людської свідомості, мислення і пізнання допомагає когнітивний підхід до мовних явищ. Завдяки наявності в мові одиниць, що називають конкретні або абстрактні поняття, мова фіксує і певним чином організовує знання людини про об'єктивний світ і закріплює їх у людській свідомості. Однією із пізнавальних форм мислення людини, що є основою для здійснення класифікації, вважається категоризація, яка віддзеркалює в мові об'єктивну дійсність за допомогою словникових дефініцій [4]. Ця форма безпосередньо пов'язана з мовною картиною світу, що відображає об'єктивну дійсність, і служить механізмом побудови картини світу. Кожна природна мова відбиває певний спосіб сприйняття та організації світу. Наведені у ній значення складаються у єдину систему поглядів, так звану спільну філософію, яка стає обов'язковою для всіх носіїв мови. Притаманний мові спосіб категоризації дійсності, з одного боку, є універсальним та задовольняє комунікативні потреби спільноти, з іншого – є національно забарвленим.

Поняття мовної картини світу тісно пов'язане з проблемою представлення та тлумачення результатів практичної роботи із структурування семантичних полів мови, а також із проблемами укладання ідеографічних словників [5]. Словники ідеографічного типу є найбільш наочним і безпосереднім відображенням запасу смислів, накопичених мовою та її носіями впродовж віків, саме тому вони справедливо вважаються моделлю закріпленої у мові картини світу.

Особливу увагу у цьому плані варто приділити представленню мовної картини світу у тематичному словнику як одному із видів ідеографічного словника¹ з урахуванням його навчального спрямування. Задаючи основні напрями поняттєвого структурування лексики, яке співвідноситься з організацією понять реального світу, класифікаційна схема тематичного словника є одним із способів представлення

¹ Виділяють три види ідеографічного словника: тезаурус, аналогічний словник, тематичний словник навчального типу (див. : Морковкин В. В. "Идеографические словари").

та "унаочнення" структури мовної картини світу. Лексика виступає безпосереднім відображенням складу і змін у світі речей та явищ, тому виникає необхідність вивчення цілого тематичного комплексу слів і реалій, які стоять за ними. А це можливо лише за тематичним словником, у якому слова об'єднуються у певні тематичні групи на основі спільності явищ дійсності, які вони позначають.

Отже, при укладанні словника першочерговим завданням авторів є визначення та раціональний відбір тем, які у подальшому піддаються детальному тематичному членуванню. Відбір тем для кожного окремого тематичного словника є індивідуальною справою укладача чи колективу укладачів. Але вважаємо, що цей етап є найважливішим і визначає можливість наступного успішного використання посібника.

Для визначення кількості обраних тем, які повинні бути безпосереднім вираженням структури мовної картини світу у тематичному словнику, єдино правильним шляхом є їх зіставлення з інваріантною схемою логічної моделі світу, яку можна отримати в результаті зіставлення класифікаційних схем ідеографічних словників різних мов. Для цього було обрано праці на матеріалі англійської мови – "Thesaurus" ("Тезаурус") П. М. Роже [6], німецької мови – "Der Deutsche Wortschatz nach Sachgruppen" ("Ситуативно-тематичний словник") Ф. Дорнзайфа [7], болгарської – "Тематичен руско-български речник" ("Тематичний російсько-болгарський словник") К. Бабова та А. Виргулева [8], російської – "Лексическая основа русского языка" В. Морковкіна [9], та української – "Картина світу та ієрархія сем" Ж. Соколовської [10]. Метою нашого зіставлення є виділення "стержня" тематичної класифікації, наявність якого у навчальних тематичних словниках є обов'язковою.

У "Тезаурусі" П. М. Роже уся лексика англійської мови згрупована у вісім рівнозначних між собою груп:

I. Абстрактні відношення	1. Існування. 2. Відношення. 3. Кількість. 4. Порядок. 5. Число. 6. Час. 7. Зміна. 8. Можливість. 9. Причинність. 10. Сила.	II. Простір	1. Простір загалом. 2. Міра. 3. Структура, форма. 4. Рух.
III. Фізика	1. Фізика. 2. Теплота. 3. Світло. 4. Електрика та електроніка. 5. Механіка. 6. Фізичні властивості. 7. Колір.	IV. Матерія	1. Матерія взагалі. 2. Неорганічна матерія 3. Органічна матерія.
V. Зовнішні відчуття	1. Зовнішні відчуття взагалі 2. Смак. 3. Нюх. 4. Зір. 5. Слух.	VI. Розум	1. Розумові можливості. 2. Стан розуму. 3. Зв'язок понять.
VII. Воля	1. Воля взагалі. 2. Стан людини. 3. Свідомі вчинки. 4. Влада; керівництво. 5. Співпраця і опозиція. 6. Відносини власності [6].	VIII. Почуття	1. Індивідуальні. 2. Взаємодія емоцій. 3. Мораль. 4. Релігія.

Ф. Дорнзайф поділив усю лексику німецької мови на 20 класів:

- I. Неорганічний світ. Речовини.
- II. Рослинний і тваринний світ. Людина (фізична суть).
- III. Простір. Положення в просторі. Форма.
- IV. Величина. Маса. Кількість. Ступінь.
- V. Існування. Відношення. Причинність.
- VI. Час.
- VII. Світло. Колір. Звук. Температура. Вага. Стан. Нюх. Смак.
- VIII. Рух.
- IX. Бажання і поступки.

- X. Відчуття.
- XI. Почуття.
- XII. Мислення.
- XIII. Знак. Повідомлення. Мова.
- XIV. Писемність. Знання (наука).
- XV. Мистецтво.
- XVI. Суспільство.
- XVII. Житло.
- XVIII. Господарство.
- XIX. Право. Етика.
- XX. Релігія. Паранормальне [7].

Кожен із 20 класів деталізується певною кількістю тематичних груп.

К. Бабов і А. Виргулев, автори "Тематичного російсько-болгарського словника", весь лексичний матеріал згрупували навколо восьми тем:

- Людське суспільство.
- Людина.
- Житло.
- Турбота про людину.
- Економіка.
- Просвіта і культура.
- Фізкультура і спорт.
- Природа [8].

Кожна тема розпадається на більшу чи меншу кількість тематичних груп залежно від того, які підтеми представлені в межах даної загальної теми.

В. Морковкін запропонував ланцюжок членування лексики російської мови, в основі якого лежать такі концептуальні сфери:

- Всесвіт → нежива природа, жива природа, абстрактні відношення і поняття;
- жива природа → світ рослин і світ живих істот;
- світ живих істот → істоти, не наділені розумом, і *homo sapiens*;
- *homo sapiens* → людина як жива істота, людина як розумна істота, людина як суспільна істота;
- людина як розумна істота → емоційне життя людини, інтелектуальне життя людини, прояви людської волі [9].

Українська дослідниця Ж. Соколовська побудувала універсальну схему, придатну, на її думку, для будь-якої мови, відповідно до гносеологічних та онтологічних параметрів [10: 87]. Гносеологічні поняття такі, як існування, простір, час, рух, кількість, якість, відношення, розташовані по вертикалі, а онтологічні поняття, такі як природа, людина та суспільство, розташовані по горизонталі. На перетині ліній цього смислового каркасу розташовується уся лексика.

У результаті порівняння п'яти синонітичних схем було виявлено їхній спільний стержень, який, незважаючи на певні розбіжності, виявився достатньо оформленим та стійким. Таким чином, в основі інваріантної схеми логічної моделі світу можна виділити такі загальні теми:

- Природа (неорганічний і органічний світ).
- Людина (тіло і розумові характеристики).
- Людські відносини.
- Суспільство.
- Релігія.
- Абстрактні категорії (існування, почуття, простір, час, рух, кількість, якість).

У переважній більшості розглянутих нами тематичних словників² класифікаційні схеми в своїй основі містять визначений інваріантний стержень, який у кожному окремому випадку може деталізуватися, але загалом залишається незмінним [11].

Наступний крок у процесі відображення мовної картини світу у тематичному словнику полягає у розподілі вибраного для класифікації лексичного матеріалу, який для детального та системного опису потрібно розподілити за групами, що характеризуються спільністю семантичних ознак. Це відображається у створенні достатньо розгалуженої класифікаційної сітки, яка повинна виконувати роль чіткого "маршрутизатора" у словнику. За наявності такої сітки цілком виправданим є якнайдетальніше низхідне тематичне членування: тематичний розділ → тематичний підрозділ → тематична група → тематична підгрупа.

Для прикладу наводимо умовний фрагмент класифікаційної сітки та подальшого членування тематичної групи на позначення моральних якостей людини:

- 1) Тематичний розділ – Людина.

² Дослідження здійснене на матеріалі сучасних болгарських тематичних словників.

- 2) Тематичний підрозділ – Моральні якості людини.
- 3) Тематична група – Позитивні моральні якості.
- 4) Тематична підгрупа – Назви позитивних моральних якостей.
 - Назви ознак за моральними якостями.
 - Назви осіб, носіїв цих якостей.
 - Назви дій, що характеризують прояв якостей.
 - Назви ознак дій.

Аналіз тематичних словників виявив можливість ще більшої деталізації класифікаційної схеми – до шести рівнів – як, наприклад, у "Тематичен френско-български речник":

- 1) ЛЮДИНА
- 2) Спорт
- 3) 2. Літні види спорту
- 4) I. Індивідуальні види спорту
- 5) C. Водні види спорту
- 6) 1. Плавання
 - 2. Стрибки у воду
 - 3. Інші види [12].

Подібним чином викристалізується решта тематичних груп, що об'єднують слова різних частин мови на позначення людини, її тіла, мисленнєвих характеристик і розуму, її роботи, особистісних стосунків і ставлення, соціальних інституцій, живої і неживої природи, загальних категорій таких, як час, простір, існування, кількість, якість та інші. Найважливішим з погляду представлення усіх сторін мовної картини світу є саме найнижчі ланки тематичної класифікації, які є реальним лексичним наповненням словника.

Кожна із тематичних частин словника розкривається за допомогою набору лексичних засобів, формування якого є важливим етапом процесу укладання словника. Лексичний набір може бути сформований за принципом зручності для дослідника (наявності лексикографічних джерел, можливості роботи з інформантами, спеціалістами з певних мов, використання результатів різноманітних тестів) та принципом вірогідності (сприяє об'єктивності зроблених висновків). Проте, насамперед, опис тематичної групи лексики повинен базуватися на авторитетних та адекватних одне одному за обсягом одномовних тлумачних та двомовних перекладних словниках мов набору. Серед лексикографічних джерел відповідно до мети дослідження можуть бути використані словники певного функціонального стилю мови, діахронічні лексикографічні джерела, атласи мов.

Дотримання конкретних критеріїв відбору лексичного матеріалу дасть можливість уникнути недоліків, характерних для багатьох вже виданих словників такого типу: неповного відтворення мовної картини світу у класифікаційній схемі, переобтяження словника зайвим лексичним матеріалом, відсутності комунікативного матеріалу, стилістичних позначень. Саме тому при мовній вибірці укладачам необхідно згідно із задумом, обсягом та призначенням тематичного словника розробити точні критерії включення та обмеження лексичного матеріалу.

Заключним моментом формування певної тематичної групи лексики повинно бути виведення типологічних узагальнень: потрібно визначити, які типи семантичних відношень (полісемії, синонімії, антонімії, тощо) є панівними та виразити їх відповідними лексичними засобами. Послідовне відображення таких семантичних відношень може стати одним із варіантів внутрішнього впорядкування всього обсягу тематичної групи.

Необхідним етапом формування вибірки для тематичного словника є складання переліку інтерлінгвальних відповідників. Кількість одиниць у мовах набору може відрізнятися за рахунок виникнення лакуарності, наявності дублетів тощо, проте вона повинна бути приблизно однаковою для можливості об'єктивного зіставлення лексичних систем. Пошук еквівалентних лексичних одиниць повинен базуватися на даних перекладних та тлумачних словників – у результаті варто використовувати загальноновживані, поширені варіанти лексичних одиниць, еквівалентні за стилістичною маркованістю та сферою вживання, частиномовним уналежненням.

У кожній мові наявна безеквівалентна (екзотична) лексика, до якої належать слова, що співвідносяться з реаліями, специфічними тільки для окремої культури або для окремого етнокультурного ареалу та фіксують своєрідність світосприйняття окремого національно-культурного колективу і не мають однослівного перекладу іншою мовою. Наприклад: укр. плахта (жіночий одяг замість спідниці з шерстяної тканини); болг. дънест (широкі селянські штани особливого покрою). Такі лінгвоспецифічні одиниці, які мають найважливіше значення для певної культури, мовознавці називають ключовими словами культури [13: 18]. Їх основним завданням є відображення свідомості людини певної національності, її ментальності. Адже неповторність, своєрідність і національний характер тієї чи іншої культури відбивається, насамперед, у лексичному значенні слова, яке виступає як історично закріплена у свідомості людей співвіднесеність слова з певним явищем дійсності. На думку А. Вежицької, значення слів відображають і передають спосіб життя та спосіб мислення, характерні для певного суспільства (чи мовної спільноти), вони являють собою безцінні

ключі до розуміння культури [13: 18-19]. На основі аналізу таких лінгвокультурологічних одиниць дослідники вивчають мовну картину світу, яка виявляється у певній мові і яку можна порівняти з відповідною мовною картиною світу іншої мови [10].

Ідея розуміння культур за допомогою ключових слів є, безумовно, плідною для вивчення мов, зокрема для наповнення народознавчого змісту мовних курсів, глибшого занурення у національний колорит, розуміння специфіки поведінки та сприйняття світу носіями мови, що вивчається. Передусім, виникає необхідність дібрати та проаналізувати такі лінгвоспецифічні слова, які є в одній мові, але яких немає в іншій, або вони істотно відрізняються за значенням.

Для виділення національно-культурного компонента із мови, як правило, у ролі індикатора потрібна інша мова. Бо хоч понятійний світ різних національних спільнот майже однаковий, але мовна система кожного етнічного об'єднання кодує одні й ті самі поняття по-своєму, на основі власного досвіду. А розбіжності між мовами найчастіше виявляються при їх зіставному вивченні і зводяться до відмінностей у лексиці й фразеології, до типологічних особливостей літературних мов, до своєрідності самого процесу спілкування в різних культурах.

На стадії введення до словника лінгвоспецифічних понять укладачам тематичного словника потрібно визначитися щодо кількості, місця розташування і способу їх пояснення у мові перекладу (транслітерації, описового способу). Вважаємо, для повного розуміння безеквівалентної лексики є доцільним комплексне використання і транслітерації, і описового методу. Щодо її кількості, то, зважаючи на обсяг тематичного словника, вона повинна обмежитися лише частотними прикладами, особливо, якщо вони є елементами активної лексики.

У дослідженнях мовної картини світу багато уваги приділяють лексиці. Це цілком закономірно, оскільки слово має кумуляційні властивості, що наділяють його історичною пам'яттю. Варто зазначити, що не менша увага приділяється також і фразеологічним одиницям як пріоритетному матеріалу розкриття національної специфіки. У результаті з'являється додаткова інформація про національну мовну картину світу. Відомо, що фразеологічний склад виступає мовним засобом, який втілює культурні концепти, оскільки в образній основі фразеологічного значення відображається менталітет народу [14]. Фразеологізми з яскраво вираженою національно-культурною семантикою є невід'ємною частиною та одним із засобів формування мовної картини світу для певного етносу – носія мови. Їм властиві такі виразові якості, як образність, емоційність, оцінність, експресивність. Образність є панівною рисою фразеологічних одиниць, становить їхню естетичну цінність.

Словниковий матеріал широко семантизується фразеологічними одиницями та ідіоматичними сполученнями:

Reinen Mund halten: държа си езика зад зъбите.

Das Wort liegt mir auf der Zunge: думата ми є на върха на езика

("Немско-български тематичен речник на съвременния немски език" [15]).

Manger à la bonne franquette ям, каквото Бог дал;

Manger comme une mauviette ям като врабче

("Тематичен френско-български речник" [12]).

При царе Горохе (шутл.) – Едно време, във време оно, в старо време.

Без году неделю (-я) быть где, кем, делать что – От вчера, (съвсем) отскоро (съм), *права нещо.*

("Руско-български тематичен речник на фразеологизмите"[1-6]).

Вивчення фразеологізмів різних мов свідчить про те, що для вираження певних комунікативних намірів у мовах часто використовуються ідентичні фразеологічні одиниці. Причиною високого ступеня міжмовної фразеологічної еквівалентності, передусім, є немовні фактори, насамперед, багатовікові політичні, економічні і культурні контакти народів. Завдяки накопиченню суспільного досвіду у фразеологізмах найбільш яскраво проявляється національно-культурна специфіка мови, її зв'язок із матеріальним і духовним життям народу, його історією, звичаями. З огляду на це, заслуговує на увагу проблема безеквівалентних фразеологічних одиниць. Безеквівалентною вважається фразеологічна одиниця, в основі якої лежить етноспецифічний інформаційний комплекс. Крім цього, до безеквівалентних зараховуються такі фразеологічні одиниці, значення яких в іншій мові передається (з тим чи іншим ступенем наближення) лексемою чи вільним словосполученням, реченням [17: 46].

Порівняння національно- або етномаркованих фразеологічних одиниць дозволяє робити висновки і про розходження у системі вартісних настанов соціумів, які виявляються у значущості та семантичному навантаженні того чи іншого символу і є одним із елементів представлення національної специфіки мовної картини світу у навчальному тематичному словнику.

Згідно з проектом Державного освітнього стандарту учні повинні засвоювати мовний матеріал як засіб оформлення і розуміння висловлювання у процесі спілкування [18: 3-8]. Для цього школярам необхідно зрозуміти та засвоїти комунікативні функції засобів спілкування для їх коректного вживання у відповідних мовленнєвих ситуаціях, уміти самостійно добирати саме ті мовні засоби, що є оптимальними для реалізації комунікативного наміру та адекватними певній ситуації спілкування. І хоч вільне

володіння іноземною мовою залежить від багатьох факторів (уміння сприймати мовлення на слух, правильно оперувати граматичним матеріалом тощо), першорядного значення набувають лексичний запас, ерудованість та мовленнєве багатство учасника комунікативного процесу. Часткове вирішення цієї проблеми лежить у розширенні мовного світогляду учнів шляхом ознайомлення їх із фразеологічним багатством мови у тематичному словнику.

Отже, реконструкція мовної картини світу є одним із найважливіших завдань тематичного словника навчального типу. Як випливає із вищесказаного, вона повинна проводитися у двох напрямках. З одного боку, на основі системного семантичного аналізу лексики певної мови здійснюється відтворення цілісної системи уявлень, відображеної у певній мові безвідносно до того, чи є вона специфічною для даної мови, чи універсальною для всіх мов. Підтвердженням цього є виділений класифікаційний стержень – інваріантна схема логічної моделі світу – у результаті порівняння п'яти синоптичних ідеографічних схем різних мов. На цьому етапі тематичний словник у мовах набору (залежно від того, скільки мов представлено для тематичної класифікації у словнику) подає так званий універсальний набір тем та їх наступну деталізацію. З іншого боку, у словник вводяться окремі, характерні для певної мови (лінгвоспецифічні) поняття, які є ключовими для даної культури, тобто дають ключ до її розуміння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Струганець Л. В. Культура мови. Словник термінів / Л. В. Струганець. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000. – 88 с.
2. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика / Ю. Д. Апресян. – М. : Наука, 1974. – 472 с.
3. Уфимцева Н. В. Человек и его сознание : проблема формирования // Язык и сознание : парадоксальная рациональность / Н. В. Уфимцева. – М., 1993. – С. 59–75.
4. Кубрякова Е. С. Язык и знание / Е. С. Кубрякова. – М. : Рос. академия наук. Ин-т языкознания ; Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.
5. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : [термінологічна енциклопедія] / О. Селіванова. – Полтава : Довкілля – К., 2006. – 716 с.
6. Roget P. M. Thesaurus of English Words and Phrases classified and arranged so as to facilitate the expression of ideas and to assist in literary composition / P. M. Roget. – London, 1852. – 273 p.
7. Dornisief F. Der Deutsche Wortschatz nach Sachgruppen : Versuch eines Ordnungsschemas / F. Dornisief. – Berlin : Akademie, 1963. – 315 S.
8. Бабов К. Тематичен руско-български речник / К. Бабов, А. Въргулев. – София : Народна просвета, 1961. – 888 с.
9. Лексическая основа русского языка : [комплексный учебный словарь] / [Морковкин В. В., Беме Н. О., Дорогонова И. А., Иванова Т. Ф., Успенская И. Д. ; под ред. В. В. Морковкина]. – М. : Рус. яз., 1984. – 1168 с.
10. Соколовська Ж. П. Картина світу та ієрархія сем / Ж. П. Соколовська // Мовознавство. – № 6. – 2002. – С. 87–91.
11. Костюшко О. Тематичні словники у слов'янській лексикографії / О. Костюшко // Проблеми слов'язознавства / О. Костюшко. – Львів, 2003. – Вип. 53. – С. 273–280.
12. Ласкаров Г. Тематичен френско-български речник / Г. Ласкаров, П. Гълъбов. – София : Колибри, 1999. – 355 с.
13. Вежбицкая А. Язык, культура, познание / А. Вежбицкая. – М. : Русские словари, 1996. – 416 с.
14. Структурно-семантичні особливості фразеологічних одиниць із національно-культурним компонентом у німецькій та французькій мовах / [Калашник С. А., Пінковська О. С., Ришкова А. В.] // Актуальні проблеми іноземної філології : Лінгвістика і літературознавство. Вип. 3. – 2009. – С. 209–217.
15. Немско-български тематичен речник на съвременния немски език / [Габод Ф. и др.]. – С. : Колибри, 2006. – 473 с.
16. Руско-български тематичен речник на фразеологизмите / [под ред. С. Влахов]. – В. Търново : Абагар, 1994. – 272 с.
17. Левченко О. П. Безеквівалентна українська та російська фразеологія : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01, 10.02.02 / О. П. Шевченко. – Київ : КЛНУ, 1995. – 207 с.
18. Державний стандарт базової і повної середньої освіти (іноземні мови) // Іноземні мови. – 2004. – № 1. – С. 3–8.

Матеріал надійшов до редакції 03.11. 2011 р.

Костюшко О. М. Отображение языковой картины мира в тематическом словаре учебного типа.

В статье рассматривается проблема отображения языковой картины мира в тематическом словаре учебного типа как одного из видов идеографического словаря. Приведен пример определения инвариантного стержня классификационных схем тематических словарей, которые являются одним из способов представления и "наглядности" структуры языковой картины мира.

Kostiushko O. M. Displaying the Linguistic Picture of the World in a Thematic Dictionary of the Educational Type.

The article discusses the problem of mapping the linguistic picture of the world in a thematic dictionary of the educational type as one of the types of ideographic dictionary. An example of defining the invariant core of the classification schemes of the thematic dictionaries, which are one of the ways to represent and "illustrate" the structure of the linguistic picture of the world is given.